

Streita, kvíði, þunglyndi og félagslegar hömlur á tjáningu tilfinninga meðal foreldra barna með einhverfu

Ásta Sigurðardóttir

Kristjana Magnúsdóttir

Heiðdís B. Valdimarsdóttir

Niðurstöður erlendra rannsókna

- Foreldrar barna með einhverfu mælast með hærra stig streitu heldur en foreldrar barna sem þroskast eðlilega og barna með aðrar fatlanir (Davis & Carter, 2008; Hayes & Watson, 2013)
- Foreldrar barna með einhverfu sýna frekar einkenni kvíða og þunglyndi heldur en foreldrar barna sem þroskast eðlilega og barna með aðrar fatlanir (Hamlyn-Wright, Draghi-Lorenz & Ellis, 2007; Hastings, 2003)
- Sterkt samband hegðunarvandamála barns við streitu, kvíða og þunglyndi foreldra (Lecavalier, Leone, & Wiltz, 2006; Sharpley, Bitsika, & Efremidis, 1997)

Niðurstöður erlendra rannsókna frh

- Félagslegar hömlur á tjáningu tilfinninga
  - hömlur sem einstaklingar upplifa frá umhverfinu þegar þeir tjá eða reyna að tjá tilfinningar sínar varðandi erfiða lífsreynslu (Lepore og Revenson, 2007)
- Félagslegar hömlur á tjáningu tilfinninga hafa ekki verið rannsakaðar meðal foreldra barna með einhverfu
- Sjúklingar með krabbamein sem upplifa félagslegar hömlur á tjáningu tilfinninga sýna mikil einkenni kvíða og þunglyndis (Agustsdottir et al., 2010; Lepore & Revenson, 2007)

Markmið rannsókna

- Meta foreldrastreitu, kvíða og þunglyndi meðal foreldra barna með einhverfu
- Athuga hvort greina megi mun á foreldrastreitu, kvíða og þunglyndi mæðra og feðra
- Athuga tengsl foreldrastreitu, kvíða og þunglyndis við hegðunarvandamál barns
- Athuga tengsl foreldrastreitu, kvíða og þunglyndis við félagslegar hömlur á tjáningu tilfinninga

Aðferð og mælitæki

- Einhverfa: lokuð síða á Facebook
- **PSI-SF**: Parental Stress Index – Short Form
  - Parental Distress
  - Parent-Child Dysfunctional Interaction
  - Difficult Child Characteristics
- **DASS-21**: Depression, Stress, Anxiety Scale
- **SCS**: Social constraints scale
  - Family and friends
  - spouse
- Hegðunarvandamál

Þátttakendur og börn

- Þátttakendur voru 187 foreldrar barna með einhverfu á aldrinum 2-12 ára
  - 141 mæður (75%)
  - 29 feður (16%)
  - 17 greindu ekki frá kyni (9%)
- Algengasta aldursbil þátttakenda var 31-40 ára (56%)
- Meirihluti þátttakanda var giftur (56%)
- Börn þátttakenda
  - Strákar (83%)
  - 6-8 ára (40%)
  - Greining á aldrinum 3-5 ára (46%)

Niðurstöður - Foreldrastreita

Percentages in clinical range among parents on Parenting Stress Index-Short Form (PSI-SF)

	Parents		Mothers		Fathers	
	<i>N</i>	% Clinical range	<i>N</i>	% Clinical range	<i>N</i>	% Clinical range
PSI-SF total	176	79%	134	81%	26	77%
PD	183	73%	139	75%	28	68%
P-CDI	180	53%	136	55%	28	50%
DCC	182	86%	139	87%	27	85%

Note: Parents in clinical range was determined using normative guidelines in PSI-SF manual.

Niðurstöður – Kvíði og þunglyndi

Percentages for anxiety and depression cut-off scores among parents on DASS-21.

	%			%		
	Anxiety			Depression		
	Parents <i>N</i> = 165	Mothers <i>N</i> = 136	Fathers <i>N</i> = 29	Parents <i>N</i> = 168	Mothers <i>N</i> = 139	Fathers <i>N</i> = 29
Normal	64%	61%	72%	39%	36%	48%
Mild	8%	7%	14%	16%	18%	7%
Moderate	14%	15%	7%	25%	23%	34%
Severe	6%	6%	7%	11%	14%	3%
Ext severe	9%	11%	0	9%	9%	7%

Note: Recommended cut-off scores were determined using DASS-21 manual

Niðurstöður – Fylgni

Correlation statistics for PSI-SF, anxiety, depression, social constraints and behavior problems

	SC-total	SC-family and friends	SC- spouse	Behavior problems
	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>
PSI-SF total	.41**	.47**	.25**	.45**
PD	.50**	.52**	.33**	.35**
P-CDI	.32**	.41**	.16	.34**
DCC	.24**	.31**	.14	.47**
Anxiety	.27**	.34**	.13	.22**
Depression	.40**	.45**	.19*	.27**

Note: * $p < .05$ ** $p < .001$

Niðurstöður - Samantekt

- Mikil foreldrastreita meðal foreldra barna með einhverfu
  - Enginn marktækur munur á svörum mæðra og feðra
  - Mest foreldrastreita meðal foreldra barna sem fengu greiningu á aldrinum 9-12 ára
- Meirihluti foreldra greindi frá eðlilegum einkennum kvíða og þunglyndis
  - Hátt hlutfall greinir frá alvarlegum einkennum, samanborið við almennt þýði
- Tengsl milli hegðunarvanda og líðan foreldra
- Tengsl milli félagslegra hamlana á tjáningu tilfinninga og líðan foreldra

Umræður

- Bæta líðan foreldra barna með einhverfu
  - Auðvelda aðgengi að sálfræðipjónustu
  - Auðvelda foreldrum að tjá tilfinningar sínar - foreldrahópar
  - Fræðsla fyrir ættingja, vini og maka
  - Hegðunarvandamál barns

Heimildir

Agustsdottir, S., Kristinsdottir, A., Jonsdottir, K., Larusdottir, S. O., Smari, J., & Valdimarsdottir, H. B. (2010). The impact of dispositional emotional expressivity and social constraints on distress among prostate cancer patients in Iceland. *British journal of health psychology, 15*, 51-61. doi:10.1348/135910709X426148

Davis, N. O., & Carter, A. S. (2008). Parenting stress in mothers and fathers of toddlers with autism spectrum disorders: associations with child characteristics. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 38*, 1278-1291. doi:10.1007/s10803-007-0512-z

Hamlyn-Wright, S., Draghi-Lorenz, R., & Ellis, J. (2007). Locus of control fails to mediate between stress and anxiety and depression in parents of children with a developmental disorder. *Autism, 11*, 489–501.

Hastings, R. P. (2003). Child behavior problems and partner mental health as correlates of stress in mothers and fathers of children with autism. *Journal of Intellectual Disability Research, 47*, 231-237.

Hayes, S. A., & Watson, S. L. (2013). The impact of parenting stress: a meta-analysis of studies comparing the experience of parenting stress in parents of children with and without autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 43*, 629-642.

Lecavalier, L., Leone, S., & Wiltz, J. (2006). The impact of behavior problems on caregiver stress in young people with autism spectrum disorders. *Journal of Intellectual Disability Research, 50*, 172–183.

Lepore, S. J., & Revenson, T. A. (2007). Social constraints on disclosure and adjustment to cancer. *Social and personality psychology compass, 1*, 313-333. doi:10.1111/j.1751-9004.2007.00013.x

Sharpley, C. F., Bitsika, V., & Efremidis, B. (1997). Influence of gender, parental health, and perceived expertise of assistance upon stress, anxiety, and depression among parents of children with autism. *Journal of Intellectual and Developmental Disability, 22*, 19-28.